

§ 427

**Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle
valtuutettu Emma Karin toivomusponnosta Stansvikin alueen laho-
puujatkumon turvaamisesta ja lahokaviosammalselvityksessä esi-
tetyjen toimenpide-ehdotusten huomioimisesta**

HEL 2018-003706 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Lahokaviosammal on erityisesti suojeltava laji, luontodirektiivin liitteen II laji sekä uhanalaisuusluokaltaan äärimmäisen uhanalainen (CR). Lahokaviosammaleen kasvupaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää.

Lahokaviosammal kasvaa lahoppuulla, tavallisimmin kuusella, ja on vaatelias kasvupaikkansa pienilmaston suhteen. Lahokaviosammal on kooltaan vain 1 - 2 cm, ja sen esiintymät ovat pieniä. Vuonna 2017 suoritettiin lahokaviosammalinventointi (Helsingin lahokaviosammalselvitys 2017) koko Helsingin alueella. Tällöin tehtiin 54 löytöä 32:lta eri alueelta. Helsingin metsillä on varsin merkittävä rooli lajin koko Suomen levinneisyyttä ajatellen.

Lahokaviosammaleen tyypilliset kasvupaikat ovat kuusivaltaisia lehtometsiä, puronvarsia, korpia ja niiden reunoja sekä pohjoisrinteiden kosteahkoja kangasmetsiä. Laji ei viihdy tulvivilla alueilla. Järeä, sopivan kosteaksi lahonnut maapuu on lahokaviosammaleen elinympäristöä. Laji voi elää useita kymmeniä vuosia samalla rungolla. Sammaleen kasvupaikalla täytyy olla jatkumo sopivaa lahoppuuta: lahoppuun tulee olla maaton noin kymmenen vuotta. Laji ei kestä mekaanista häiriötä, kuten tallaamista. Myös talousmetsämäiset hoitotoimet voivat herkästi vaurioittaa esiintymää.

Stansvikin lahokaviosammalsiintymä

Stansvikin lahokaviosammalsiintymä sijaitsee Laajasalon lounaisosassa tulevan Stansvikinkallion asuinalueen alueella noin sadan metrin päässä Koirasaarentiestä. Stansvikin esiintymä löytyi alueen asemakaavoitustyön yhteydessä. Stansvikin lahokaviosammalsiintymä on pienessä korpinotkossa kallioiden välissä. Esiintymä kasvaa pitkälle lahonneella kuusimaapuulla. Esiintymä löytyi vuonna 2016, ja se on elinvoimainen toistaiseksi vuoden 2017 uusintatarkastelun mukaan.

Löydön aikaan tekeillä ollut Stansvikinkallion asemakaavaa muutettiin lahokaviosammalen esiintymän vuoksi. Asuintalojen korttelialuetta pie-

nennettiin, talojen massoittelua muutettiin ja esiintymää käsittävä alueen osa merkittiin kaavaan lähivirkistysalueeksi (VL-1), joka tulee säilyttää luonnontilaisena ja jonka lahoppuujatkumo tulee turvata. Aluetta tulee myös hoitaa siten, että sen maisema- ja luontoarvot säilyvät. Aluetta ei saa muuttaa kaivamalla, rikkomalla tai ottamalla tai poistamalla maa- tai lahoppuainesta. Alueelle saa tehdä katualueiden viereen luiskia ja muita välttämättömiä rakenteita.

Pistemäinen esiintymä on keskellä lähivirkistysalueeksi merkittyä aluetta. Näin ollen lahokaviosammaleen esiintymä ja välitön elinympäristö on otettu huomioon ja turvattu riittävällä tasolla nykyisessä asemakaavassa. Tulevan alueen luonnonhoidon kannalta lahokaviosammaleesiintymällä ja lähivirkistysalueen kaavamääräyksellä ei ole ristiriitaa, koska hoito on vaarallisten puiden kaatoa. Kaadetut puut jätetään maapuiksi, jolloin sammaleen potentiaalista elinalustaa luodaan lisää. Maapuilla estetään myös alueen kulumista.

Lahokaviosammaleelle on riittävästi potentiaalista leviämis- ja tukialuetta molemmin puolin Stansvikinlahtea, jossa on virkistys- ja osin luonnonsuojelualueeksi merkittyjä metsäalueita. Nämä metsät ovat hyvin lahoppuustoisia: niiden puusto on iäkstä ja monin paikoin metsä on sulkeutunut.

Stansvikinkallion lahokaviosammaleesiintymän säilyttämisen haaste on kasvava virkistyskäyttö Kruunuvuorenrannan asuinalueen rakentuessa. Keinoja esiintymän suojeluun ovat muun muassa kulunohjaus ja uudet polkureitit, jotka ohjaavat kulkua ja vähentävät luonnontilaisen metsän pohjan kulumista. Esiintymästä voidaan myös kertoa opastein, ja se voidaan tarvittaessa aidata. Toimenpiteet päätetään alueen jatkosuunnittelun yhteydessä. Sammaleen säilymisestä on huolehdittava myös rakentamisen aikana.

Lahokaviosammalselvitys

Vuonna 2017 valmistuneessa lahokaviosammalselvityksessä esitetään toimenpide-ehdotuksia lajin säilymiseksi koko Helsingin alueella. Toimenpide-ehdotuksina on sammaleen ydinalueen rauhoittaminen suojelupäätöksellä ja esiintymän häiriöttömyys. 1 - 10 hehtaarin kokoisia ydinalueita on tällä hetkellä Helsingissä 32 kappaletta. Ydinalueet määritellään tarkkojen esiintymäpisteiden ja niitä ympäröivän metsikkökentteen perusteella. Määrittely tehdään luontevasti virkatyönä asiantuntijoiden voimin.

Luonnonhoidossa otetaan huomioon lahokaviosammaleen pistemäiset kohteet aina. Ne rajataan ensisijaisesti toimenpiteiden ulkopuolelle. Jos näillä alueilla jouduttaisiin kuitenkin kaatamaan vaarallisia puita, kaade-

11.09.2018

Asia/6

tut puut jätetään maapuiksi lahokaviosammaleen kasvualustaksi sekä ohjaamaan kulkua ja estämään ydinalueen kulutusta.

Lahokaviosammal ei viihdy aktiivisimmin käytetyillä metsäalueilla, koska se kärsii mekaanisista vaurioista tällaisilla paikoilla. Lahokaviosammalselvityksessä ehdotetaan kulumisen estämistä kulunohjauksen, reitien ja opastuksen keinoin. Huolena on toisaalta se, että lahokaviosammalsiintymän opastaminen tai muu merkintä saattaa houkuttaa ilkivaltaan. Lahokaviosammal näyttää viihtyvän parhaiten suhteellisen häiriöttömissä ja luonnontilaisissa metsissä, joissa on lahopuujatkumo. Selvityksessä ehdotetaan aktiivista lahopuun lisäämistä tukitoimena kohteissa, joissa ei ole muodostumassa sopivaa lahopuuta. Kuusten kaataminen tai runkojen ja tukinpätkien tuominen alueelle auttavat lahopuun syntymistä huomattavasti. Sopivan lahoamisasteen synty on kuitenkin hidas prosessi, joka tulee ottaa huomioon tässä menetelmässä.

Lahokaviosammalsiintymät otetaan huomioon luonnonhoidon suunnittelussa. Luonnonhoitoa suunniteltaessa näiden alueiden luonnonhoidon toimenpiteet sovitetaan niin, että lahokaviosammaleen elinympäristöt eivät vaarannu tai heikkene, ja luonnonhoidon keinoilla voidaan parantaa lahokaviosammaleen elinympäristöjä tuottamalla lisää lahopuuta.

Käsittely

Kaupunkiympäristölautakunta päätti käsitellä toimialajohtajan kuuden esityksen kokouksen viidentenä asiana.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Niina Strengell, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37072
niina.strengell(a)hel.fi
Antti Siuruainen, metsäsuunnittelija, puhelin: 310 75252
antti.siuruainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Kari Emma, toivomusponsi, Kvsto 14.3.2018 asia 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

11.09.2018

Asia/6

Esittelijän perustelut

Toivomusponsi

Kaupunginvaltuutettu Emma Kari on tehnyt 14.3.2018 seuraavan toivomusponnen:

"Hyväksyessään kaavan kaupunginvaltuusto edellyttää selvitetävän, miten alueella havaittujen uhanalaisen lajien säilymisen kannalta olennainen lahoppuujatkumo saadaan turvattua lähivirkistysalueella esimerkiksi opasteilla tai ulkoilupolkujen sijoittelulla.

Lisäksi valtuusto edellyttää selvitetävän vuonna 2017 valmistuneen lahokaviosammalselvityksen pohjalta, miten selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset huomioidaan lajin säilymiseksi Helsingin alueella, ja miten lahoppuun lisääminen Helsingin metsissä toteutetaan."

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 28.9.2018 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Niina Strengell, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37072
niina.strengell(a)hel.fi
Antti Siuruainen, metsäsuunnittelija, puhelin: 310 75252
antti.siuruainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Kari Emma, toivomusponsi, Kvsto 14.3.2018 asia 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano